

TERRY
PRATCHETT

OBLÉKNU SI
PŮLNOC

PŘÍBĚH ZE ZEMĚPLOCHY

V sérii *Úžasná Zeměplocha*

v nakladatelství Talpress dosud vyšlo:

BARVA KOUZEL
LEHKÉ FANTASTIČNO
ČAROPRÁVNOST
MORT
MAGICKÝ PRAZDROJ
SOUDNÉ SESTRY
PYRAMIDY
STRÁŽE! STRÁŽE!
ERIK
POHYBLIVÉ OBRÁZKY
SEKÁČ
ČARODĚJKY
 NA CESTÁCH
MALÍ BOHOVÉ
DÁMY A PÁNOVÉ
MUŽI VE ZBRANI
TĚŽKÉ MELODIČNO
ZAJÍMAVÉ ČASY
MAŠKARÁDA
OTEC PRASÁTEK
HRRR NA NĚ!
NOHY Z JÍLU
POSLEDNÍ KONTINENT
CARPE JUGULUM
PÁTÝ ELEFANT
PRAVDA
ZLODĚJ ČASU
NOČNÍ HLÍDKA
POSLEDNÍ HRDINA
PODIVNÝ REGIMENT
ZASLANÁ POŠTA
BUCH!
ZIMODĚJ
NADĚLAT PRACHY
NEVÍDANÍ AKADEMIKOVÉ

Další tituly:
PORTFOLIO
KUCHAŘKA STAŘENKY
 OGGOVÉ
SVOBODNEJ NÁROD
VĚDA NA ZEMĚPLOŠE
VÝTVARNÉ UMĚNÍ
 ZEMĚPLOCHY
KLOBOUK S OBLOHOU
ULICE ANKH-MORPORKU
MAPA ZEMĚPLOCHY
SMRŤOVA ŘÍŠE – MAPA
TURISTICKÝ PRŮVODCE
 PO LANCRE – MAPA
KOBERCOVÉ
ÚŽASNÝ MAURIC
KOULE
PRŮVODCE
 PO ZEMĚPLOŠE
LU-TZEHOU ROČENKA
 OSVÍCENÍ
TO NEJLEPŠÍ
 ZE ZEMĚPLOŠSKÝCH
 DIÁŘŮ 1998–2007
DARWINOVY HODINKY
NA CESTU
NA NEPŘÍTELE
NA SHLEDANOU
ZEMĚPLOŠSKÝ ALMANACH
OTEC PRASÁTEK
 (ilustrovaný scénář)
NÁROD

TERRY PRATCHETT

OBLÉKNU
SI PŮLNOC

TALPRESS

Copyright © 2010 by Terry and Lyn Pratchett
Translation © 2011 by Jan Kantůrek
Illustrations © 2010 by Paul Kidby
First published by Random House Children's Books

Všechna práva vyhrazena. Žádnou část této knihy není dovoleno použít nebo jakýmkoliv způsobem reprodukovat a v jakékoliv formě šířit, bez souhlasu nakladatele.

ISBN978-80-7197-461-1

KAPITOLA 1

Skvělé velké malé děvče

Čím to, přemýšlela Tonička Bolavá, že lidé mají tak rádi hluk? Proč je hluk tak důležitý?

Něco někde hodně blízko vydávalo zvuky, jako když rodí kráva. Jak se ukázalo, byl to starý kolovrátek na kliku, jíž otáčel ošumělý muž v pomačkaném cylindru. Začala se od něj vzdalovat, proplétala se zástupem pryč tak opatrně, jak to jen šlo, ale ten zvuk byl tak nějak ulepený, člověk měl pocit, že kdybyste mu to dovolili, pokusil by se s vámi jít domů.

A to byl jen jeden zvuk v obrovském kotli hluku kolem ní, a všechny ty zvuky měli na svědomí lidé, kteří se snažili vydávat hlasitější zvuky než jiní lidé vydávající hlasité zvuky. Hádali se u provizorních stánků, potápěli hlavy do škopků, aby ústy lovili jablka nebo žáby,* povzbuzovali zápasníky a prova-

* Pozn. aut.: *To se samozřejmě provádělo se zavázanýma očima.*

zolezkyni pošitou blýskavými flitry, co nejsilnějšími hlasy nabízeli cukrovou vatu, a aby to nebylo tak jednoduché, poměrně dost při tom všem pili.

Vzduch nad mírně zvlněnou rovinou houstl zvukem. Jako kdyby sem, do kopců, přišlo veškeré obyvatelstvo dvou nebo tří měst. A tak se tady, kde jediné, co jste obvykle slyšeli, byl občasný výkřik káněte, teď ozýval nepřetržitý křik jaksi... všech. Říkalo se tomu „*užívat si*“. Jediní lidé, kteří hluk nedělali, byli zlodějčkové a kapsáři, protože vykonávali svá povolání v doporučeníhodném tichu, ale ti se k Toničce nepřibližovali. Kdo by chtěl vybrat kapsy čarodějce? Měl by štěstí, kdyby pak unikl se všemi prsty. Toho se každopádně báli a každá čarodějka, která měla jen špetku rozumu, je v jejich strachu podporovala.

Když jste čarodějkou, jste všemi čarodějkami, pomyslela si Tonička, zatímco se proplétala mezi lidmi. Koště táhla na kusu provázku za sebou, takže plulo kus nad zemí. Začínalo ji to trochu nudit. Fungovalo to celkem dobře, ale protože se po celém trhu pohybovaly malé děti, které za sebou tahaly balónky *také* upevněné na konci provázku, nedokázala se ubránit pomyšlení, že vypadá tak trochu hloupě, a pokud něco způsobilo, že vypadala směšně jedna čarodějka, působily směšně *všechny* čarodějky.

Jenže na druhé straně, kdyby ho byla uvázala někde k živému plotu, dříve nebo později by se našlo nějaké dítě, které by provázek odvázano a vylezlo by si na násadu, aby si to vyzkoušelo. V tom případě by se koště pravděpodobně vzneslo přímo nahoru až do míst, kde končila atmosféra a vzduch mrzнул, a i když mohla teoreticky přivolat koště nazpět, byly matky

velmi nedůtklivé, když musely za teplého dne pozdního léta rozmrazovat vlastní děti. To by nevypadalo dobře. Lidé by o tom mluvili. Lidé o čarodějkách mluví vždycky.

Nakonec rezignovala a vydala se s koštětem ve vleklu dál. Při troše štěstí si budou lidé myslet, že to provádí v rámci pořádané taškařice a v duchu všeobecného veselí.

Bylo v tom všem i množství etikety, která fungovala i na něčem tak ošidně veselém, jako byl každoroční velký jarmark. Tonička byla čarodějka. Kdo ví, co by se mohlo stát, kdyby zapomněla něčí jméno, nebo ještě hůř, pamatovala si ho špatně? Co by se stalo, kdyby zapomněla všechna ta malá nepřátelství, skupinky lidí, kteří nemluvili se svými sousedy, a tak dále a tak dále, a ještě další a tak dále a tak dále, a spoustu dalšího a tak dále a tak dále? Tonička samozřejmě neznala význam spojení „minové pole“, ale kdyby ho znala, připadalo by jí důvěrně povědomé.

Byla čarodějka. Pro všechny vesnice kolem Křídy byla čarodějka. Už nejen ve své vlastní vesnici, ale také pro spoustu dalších, a to až k Šunce na Krajíci, která odsud byla dobrý den cesty. Oblast, o níž čarodějka přemýšlela jako o své a pro jejíž obyvatele dělala všechno potřebné, se nazývala usedlost, a její usedlost byla skutečně dobrá. Nebylo mnoho čarodějek, které by měly samy pro sebe celou geologickou anomálii, i když tahle anomálie byla pokryta převážně travou a tráva zase převážně ovce. Ale dnes byly ovce „na důlinách“ ponechány samy sobě, aby si prostě dělaly, co dělají, když je nikdo nevidí, ale na druhé straně to bylo prakticky totéž, co dělaly, když

jste na ně dohlíželi. Ale dnes ty ovce, které ve zdejšími kraji lidé opatrovali, opečovávali a sháněli dohromady, nikoho nezajímaly, protože tady teď probíhala nejúžasnější atrakce na světě.

Dobrá, připuštěme, že ovčácký jarmark byl jednou ze všech nejúžasnějších světových atrakcí, ale jen pod podmínkou, že jste obvykle necestovali dál než nějakých deset kilometrů od domova. Když člověk žil někde na Křídě, dalo se předpokládat, že na trhu potká každého, koho zná.* Bylo to místo, kde jste velmi pravděpodobně potkali tu osobu, s níž jste se později oženili nebo za níž jste se provdali. Všechna děvčata si při té příležitosti oblékla své nejlepší šaty, zatímco mládenci nasadili výraz nadějněho očekávání a přihladili si vlasy pomocí levné pomády, nebo, a to častěji, vlastních slin. Ti, kteří použili plivanec, z toho většinou vyšli lépe, protože levná pomáda byla opravdu velmi levná a často se v letním teple rozpustila a roztékala se. Obvykle to způsobilo, že mladí muži nebyli předmětem zájmu mladých žen, jak hořečnatě doufali, ale hlavně much, které si na jejich skalpech pořádaly pikniky.

Protože se ale celá ta událost nejmenovala „trh, na který jdete v naději, že z nějaké dívky vymámíte polibek, a když budete mít štěstí, tak i slib, že vám dá ještě jeden,“ říkalo se trhu prostě jarmark.

Jarmark trval tři dny a pořádal se na konci léta. Pro většinu lidí žijících na Křídě a v okolí to byla jediná dovolená. Dnes byl třetí den a prakticky každý

* Pozn. aut.: *A pokud měla Tonička mluvit jako čarodějka, ona je pravděpodobně znala lépe, než se znali sami.*

vám řekl, že pokud jste ještě touhle dobou nedostali svůj polibek, uděláte nejlíp, když půjdete domů. Tonička polibek nedostala, ale... no, byla přece jen čarodějka, ne? Lidé měli strach, v co všechno by se po tom polibku mohli proměnit.

Nebylo nic neobvyklého, že když bylo počasí pozdního léta příznivé, spalo mnoho lidí jen tak pod hvězdami a taky, samozřejmě, v křoví. A to znamenalo, že když jste se v noci rozhodli vydat na malou procházku, museli jste se dobře dívat, kam šlapete, abyste nezakopli o něčí nohy. Nechceme zabíhat do žádných podrobností, ale byly tady jisté aktivity, které Stařenka Oggová – čarodějka a vdova po třech manželech – nazývala *pobavit se po svém*. Škoda, že Stařenka žila tam nahoře v horách, protože jí by se jarmark určitě moc líbil a Tonička by byla hrozně ráda viděla její obličej v okamžiku, kdy by spatřila obra.*

Obrovský muž – a byl to rozhodně muž, o tom nemohlo být nejmenších pochyb – byl vyryt do travnatého povrchu před tisíci lety. Tvořila ho bílá linka na zeleném pozadí, patřil do doby, kdy lidé museli mít neustále na vědomí přežití a plodnost lidského rodu v nebezpečném světě.

Ach, ano, a museli ho vytvořit ještě nějaký ten čas

* Pozn. aut.: *Později si Tonička uvědomila, že nad obrem pravděpodobně přeletěly všechny čarodějky, už proto, že se dal jen těžko přehlédnout, když se letělo z hor do Velkého města. Byl nápadný, dalo by se tak nějak říci, že se tam přímo nepřehlédnutelně topořil. A Stařenka Oggová by nejspíš udělala další vzdušný okruh s přeletem nad zmíněnou oblastí, aby se na něj podívala ještě jednou.*

předtím, než někdo vymyslel kalhoty. Pravda, říci o něm, že neměl kalhoty, to zdaleka nestačilo. Nepřítomnost jeho kalhot naplňovala svět. Člověk prostě nemohl projít po úzké pěšině, která vedla po úpatí kopce, aniž by si všiml, že se dívá na obrovského... obrovský nedostatek kalhot a na to, co je tam místo nich. Byla to rozhodně postava muže bez kalhot a v žádném případě to nemohla být žena.

Od každého, kdo přišel na jarmark, se čekalo, že si přinese malý rýč nebo alespoň větší nůž a že vyčistí svůj kousek na příkrém úbočí kopce a odstraní všechen plevel, který se tam během roku uchytil, takže křídové linie znovu zasvítí oslnivou bělostí a umožní obrovi, aby se tam znovu vztyčil v celé své pýše. Jako by tomu tak už stejně nebylo.

Když děvčata pracovala na obrovi, bylo vždycky celé okolí plné chichotu a polohlasného vtípkování.

Důvody toho chichotání a okolnosti tichých vtípků jednoznačně směřovaly Toniččiny myšlenky ke Stařence Oggové, kterou jste obvykle viděli někde kousek za Bábi Zlopočasnou. Většinou tam stála a široce se usmívala. Všeobecně ji lidé považovali za veselou, dobrosrdečnou duši, ale v téhle staré paní toho bylo mnohem víc. Nikdy nebyla *úředně* Toniččinou učitelkou, ale přesto se Tonička neubránila, aby se od Stařenky nenaučila spoustu věcí. Usmála se sama pro sebe, když si vzpomněla, že Stařenka zná všechny ty staré temné věcičky – starou magii, takovou, která nepotřebovala čarodějky, protože byla součástí lidí a krajiny. Zahrnovala věci jako smrt, manželství a zasnoubení. A sliby, které byly sliby, i když je nikdo neslyšel. A všechny ty věci, které nutily lidi

klepat na dřevo a za žádnou cenu nepodlézat černé kočky.

Nemuseli jste být čarodějkou, abyste tomu rozuměli. Svět kolem vás býval v těch zvláštních časech, abychom tak řekli, mnohem skutečnější a plnější. Stařenka Oggová říkala, že to byly *temné časy*, což bylo dost netypické slovní spojení pro dámu, která většinou říkala takové věci jako: „Dala bych si brandy, děkuju vám mockrát, a nalejte rovnou dvojitou, když už jste v tom.“ Vyprávěla Toniče o starých časech, kdy si, jak se zdálo, čarodějky mnohem víc užívaly. Vezměte si například všechny ty věci, které se dělaly kolem změn ročních období, všechny ty tradiční obyčeje a zvyky, které už dnes byly dávno mrtvé a žily jen ve folklorní paměti lidí. Ta, jak poznamenala Stařenka Oggová, je hluboká a temná, dýchá a nikdy se neztrácí. Malé rituály.

Toniče se obzvláště líbil ten spojený s ohněm. Tonička měla ráda oheň. Byl to její oblíbený živel. Byl považován za nesmírně mocný a za něco, čeho se bytosti temnot bály natolik, že lidé dokonce uzavírali manželství tak, že spolu skočili přes oheň.* Věci ovšem každopádně napomohlo, když jste pronesli nějaké malé zaklínadlo, jak tvrdila Stařenka Oggová, která neztrácela čas a ihned Toniče řekla některá slova, a ta okamžitě uvázla Toniče v hlavě. Spousta z to-

* Pozn. aut.: *No, pomyslela si při tom Tonička, když už spolu lidé skákají přes oheň, měli by se na to obléci do vhodného ochranného oděvu a požádat někoho z přátel, aby se pro všechny případy postavil někde poblíž s kbelíkem vody. Čarodějky mohou být jakkoliv podivné, ale především a hlavně jsou velmi praktické.*

ho, co Stařenka Oggová říkala, mělo sklony uváznout lidem v hlavě.

Jenže ty časy už byly pryč. Všichni teď byli mnohem slušnější a spořádanější. Kromě Stařenky Oggové a obra.

Na Křídě byly ještě další podobné obrazy. Jedním z nich byl velký bílý kůň, o kterém si Tonička myslela, že se kdysi vyrval ze země a tryskem jí přiběhl na pomoc. Teď přemýšlela, co by se stalo, kdyby totéž udělal obr, protože by bylo velmi těžké sehnat mu narychlo kalhoty dlouhé šedesát metrů. A všeobecně vzato, určitě byste to *chtěli* udělat co nejrychleji.

Obrovi se zasmála jen jednou, a to už velmi dávno. Na světě vlastně existovaly jen čtyři druhy lidí: muži a ženy a mágové a čarodějky. Mágové povětšinou žili na univerzitách ve velkých městech a nesměli se ženit, i když důvod, proč tomu tak je, Toniče unikal. Jednoduše řečeno, ty jste tady prostě prakticky nevidali.

Čarodějky byly nepochybně ženy, ale z těch starších, které Tonička znala, se vdala málokterá. Zčásti to bylo tím, že Stařenka Oggová už spotřebovala všechny přijatelné manžely, ale hlavně proto, že neměly čas. Samozřejmě že si mohla i čarodějka tu a tam vzít úžasného manžela, jako Magráta Česneková z Lancre, i když ta už se v posledních dnech, co se magie týče, věnovala tak akorát pěstování bylinek. Jediná mladá čarodějka, již Tonička znala, která měla kdy čas na nějaké to chození s mládencem, byla její nejlepší kamarádka z hor, Petulie Chrupavková, která se v současnosti specializovala na prasečí magii a už brzo se měla provdat za příjemného mladíka, jenž měl v nej-

bližší době zdědit prasečí farmu svého otce. To na venkově znamenalo, že je prakticky aristokrat.*

Čarodějky ovšem nebyly jen nesmírně zaměstnané, ale ještě navíc *odloučené*. To se Tonička naučila brzy. Čarodějka žila mezi lidmi, ale nebyla *stejná* jako oni. Vždycky tady byl jistý odstup nebo vydělení. Nemuseli jste se snažit, stejně k tomu došlo. Děvčata, která znala od doby, kdy si spolu hrály a běhaly venku jen v košíkách, jí teď většinou vysekávala malé pukrlátko, když je potkala na ulici, a každý starší muž si na pozdrav klepl klouby ruky do patky nad čelem, tedy přesněji do míst, kde většina z nich kdysi patku nad čelem mívala.

To nebylo jen z úcty, ale také ze strachu. Čarodějky mívaly tajemství, byly tady mimo jiné i proto, aby pomáhaly při porodech. Když byl člověk vdaný nebo ženatý, byl to dobrý pocit, mít po ruce čarodějkou (i když si lidé většinou nebyli jistí, jestli to bylo pro

* Pozn. aut.: *Možná, že Petuliiným romantickým plánům napomohl i tajemný způsob, jakým prasata zmíněného mladého muže neustále chořela a vyžadovala léčení všech těch průjmů, aujezskyho choroby, prasečí chřipky, strnutí šíje, slintavky, kulhavky, hmyzomorky, prasečího moru, brucelózy, tuberkulózy, tasemnic a vykloubených i chybějících kolen. Byla to hrozná smůla, protože polovinu těch onemocnění u prasat nenajdete a jedno z nich se vyskytuje jen u sladkovodních ryb. Jenže na všechny udělalo dojem, jaké množství práce a času Petulie vynakládá, aby jim ulevila v jejich trápení. Její koště poletovalo sem a tam v kteroukoliv denní či noční hodinu. Být čarodějkou, to bylo konec konců poslání a vyžadovalo velkou dávku sebeobětování.*

štěstí, nebo proto, aby se jim nepříhodilo neštěstí), a když pak nakonec umřel, byla tady přece čarodějka, aby vám ukázala cestu. Čarodějky měly tajemství, která nikdy neprozradily... tedy lidem, kteří nebyli čarodějkami. Zato mezi sebou, když se sešly někde na stráni na skleničku nebo dvě (nebo v případě Stařenky Oggové na skleničku nebo devět), štěbetaly a klevetily jako hejno hus.

Ale nikdy o skutečných tajemstvích, o těch, o kterých se nikdy nemluvilo, o věcech, které se děly, které jste slyšeli nebo viděli. Tolik tajemství, kterých jste se obávali, mohlo prosáknout ven. Vidět obra bez kalhot sotva stálo za zmínku, vezmeme-li v úvahu věci, které mohla spatřit čarodějka.

Ne, Tonička nezáviděla Petulii její románek, který se navíc jistě musel odehrávat v holínkách, neatraktivních gumových zástěrách, většinou v dešti, a to nemluvíme o velkém množství „chro, chro“ a „kvík, kvík“.

Záviděla Petulii něco jiného. To, že je tak *uvědomělá*. Petulie měla všechno dokonale promyšlené. Věděla, jak si představuje svoji budoucnost, vyhrnula si rukávy a pracovala na tom, aby taková byla, a to klidně – pokud to nepůjde jinak – i po kolena v „chro, chro“ a „kvík“.

Každá rodina, dokonce i ty v horách, si chovala alespoň jedno prase, které jim přes léto sloužilo jako popelnice na přírodní odpad a po zbytek roku jako vepřové, slanina, šunka a klobásy. Prase bylo *důležité*, mohli jste mazat vlastní babičku terpentýnem, když se necítila dobře, ale když onemocnělo prase, poslali jste okamžitě pro prasečí čarodějku a taky

jste jí zaplatili, a dobře zaplatili, většinou v klobáskách.

A ke všemu navíc měla Petulie přirozený dar k unudění prasat. Byla samozřejmě i letošní šampionkou ve vznešeném umění prasečího unudění. Tonička si myslela, že se to nedá vyjádřit lépe. Její kamarádka si sedla vedle prasete, jemně a klidně mu vykládala ty nejobyčejnější, doslova smrtelně nudné věci, až se do toho zapojil nějaký vnitřní prasečí mechanismus, prase si krátce a šťastně zívlo, a padlo. Už to nebylo živé prase, ale velmi důležitý příspěvek do rodinné výživy pro příští rok. Na první pohled to pro prase nevypadá nijak výhodně, ale když vezmeme v úvahu ten poněkud drsný, hlučný a nepřilíš úpravný způsob, jímž prasata umírala *před tím*, než vstoupilo na scénu unudění, bylo to ve velkém běhu věcí pro všechny každopádně mnohem lepší.

Tonička, sama v pestrém davu, si povzdechla. Když člověk nosil špičatý klobouk, měl to těžké, protože ať se vám to líbí, nebo ne, čarodějka, to *byl* špičatý klobouk, a špičatý klobouk byl čarodějka. Měl na svědomí, že se k vám lidé chovali *opatrně*. Vždycky byli slušní, ó ano, a často poněkud nervózní, jako kdyby čekali, že jim budete nahlížet do hlavy, což byste pravděpodobně dokázali, kdybyste použili staré známé pomocníky čarodějek – První pohled a Druhé myšlenky.* Ale nebyla to skutečná magie. Může je využívat

* Pozn. aut.: *První pohled* znamená, že jste schopni vidět, co máte skutečně před sebou, a *Druhé myšlenky* znamenají, že se zamyslíte nad tím, co si myslíte. V Toniččině případech se ještě někdy objevovaly *Třetí* a *Čtvrté myšlenky*, i když ty bylo velmi obtížné zvládnout a někdy měly za následek, že vrazila do dveří.

každý, kdo má jen špetku zdravého rozumu, ale někdy je těžké najít i tu špetku. Lidé jsou často natolik zaměstnáni životem, že nemají čas se ptát *proč*. Čarodějky to dělají, a to znamená, že jsou potřebné – potřebné prakticky neustále, ale ne, i když řečeno velmi slušným a nevysloveným způsobem, tak docela *chtěné*.

Tohle nebyly hory, kde byli lidé na čarodějky zvyklí, na Křídě mohli být přátelští, ale nebyli to přátelé, ne opravdoví přátelé. Čarodějka byla jiná. Čarodějka věděla věci, které jste vy nevěděli. Čarodějka byla jiný druh osoby. Čarodějka byla někdo, koho byste raději neměli rozzlobit. Čarodějka prostě nebyla jako ostatní lidé.

Tonička Bolavá byla čarodějka a udělala ze sebe čarodějku, protože tady nějakou potřebovali. Každý potřebuje čarodějku, jen o tom někdy neví.

A fungovalo to. Pohádkové obrázky slintající babizny zmizely pokaždé, když Tonička pomohla mladé mamince porodit první dítě nebo urovnala starému muži cestu do hrobu. Přes to všechno, jak se zdálo, měly pověsti, pohádky, pověry, pomluvy a staré obrázkové knihy stále ještě pevné místo v paměti světa.

Bylo to těžší ještě o to, že na Křídě neměly čarodějky žádnou tradici – dokud byla ještě naživu babička Bolavá, žádnou čarodějku nenapadlo se tam usadit. Jak každý věděl, byla babička Bolavá moudrá žena, moudrá natolik, aby nebyla čarodějkou. Na Křídě se nedělo nic, s čím by byla babička Bolavá nesouhlasila, rozhodně se to nedělo déle než deset minut.

Takže Tonička byla opuštěná čarodějka.

Nejenže už jí nepomáhaly horské čarodějky, jako

Bábi Zlopočasná, Stařenka Oggová nebo Slečna Rovnovodovážná, ale navíc nebyli lidé z Křídy na čarodějky vůbec zvyklí. Ty druhé čarodějky by za ní *samozřejmě* přišly a pomohly jí, kdyby je o to požádala, ale i když by to pochopitelně neřekly, mohlo by to znamenat, že se nedokážete vypořádat se svou zodpovědností, nestačíte na své úkoly, nejste si jistá sama sebou, *nejste dost dobrá*.

„Promiňte, slečno?“ Nervózní zachichotání. Tonička se rozhlédla a uviděla vedle sebe dvě malá děvčátka ve svátečních šatech a slaměných kloboučcích. Upírala na ni dychtivé pohledy, v nichž se objevovaly stopy uličnictví. Chvilku rychle přemýšlela, a pak se na ně usmála.

„Aha, Bětuška Pardónová a Nanyňka Kolmostálová, je to tak? Tak co pro vás dvě můžu udělat?“

Malá Bětka Pardónová stydlivě vykouznila odněkud z místa za svými zády malou kytičku a napřáhla ji před sebe. Tonička ji samozřejmě poznala. Sama takové vila pro starší děvčata, když byla malá, protože se to tak prostě dělávalo, šlo o nedílnou součást jarmarku. Několik drobných divokých květů nasbíraných na důlinách, svázaných do kytičky – a v tom byla ta hlavní magie – pružným zeleným stéblem, vytrženým v místech, kde ještě prosvítala nezarostlá křída.

„Když si ji dnes večer dáte pod polštář, bude se vám zdát o vašem galánovi,“ řekla Bětka a její obličej byl teď naprosto vážný.

Tonička si opatrně vzala mírně ovadlou kytičku. „Aha, podívejme...,“ řekla. „Tak tady máme sladkého žvatlu, jetel sedmilístek – ten nosí hodně štěstí –,

větévku dědečkových kalhot, Jeníka ze zdi, slzičku krvelásku a...“ upřeně se zadívala na drobné červenobílé kvítky.

Dívěnka se zeptala: „Jste v pořádku, slečno?“

„Zapomněnku!“* řekla Tonička ostřeji, než měla v úmyslu. Děvčátka si toho ale nevšimla, takže rychle změnila tón a vesele pokračovala: „Je opravdu moc nezvyklé ji vidět tady. Musí to být nějaká zahradní uprchlice. A jsem si jistá, že víte, že jste tu kytičku svázaly stébly svíčky bahenní, kterou kdysi lidé používali jako knot do lojových lampiček. To je opravdu velice milé překvapení. Moc vám oběma děkuji. Doufám, že jste si hezky užily jarmark...“

Bětuška zvedla ruku. „Promiňte, slečno?“

„Chtěla jsi ještě něco, Bětuško?“

Bětce zčervenaly tváře, obrátila se a chvíli si něco špitala se svou kamarádkou. Pak se otočila nazpět k Toničce. Byla ještě o něco červenější, ale jak se zdálo, pevně odhodlaná dobrat se svého.

„Člověk se nemůže dostat do potíží, když se na něco zeptá, že ne, slečno? Teda, když se vážně *jenom* na něco zeptá?“

Bude to „Jak se můžu stát čarodějkou, až vyrostu?“ uvažovala Tonička, protože to většinou bylo právě tohle. Mladá děvčata ji viděla na koštěti a myslela si, že právě takové to je, být čarodějkou. Nahlas řek-

* Pozn. aut.: *Zapomněnka je překrásná červenobílá květinka, již obvykle mladé dámy dávají mladíkům, kteří jim nadbíhají. Chtějí obdarovanému naznačit, že už ho nikdy v životě nechtějí vidět, nebo alespoň rozhodně ne do té doby, než se začne pořádně mýt a najde si slušnou práci.*

la: „Se mnou v žádném případě ne. Zeptejte se, na co chcete.“

Bětka Pardónová sklopila pohled ke špičkám svých bot.

„Máte nějaké vášnivé partie, slečno?“

Další talent, bez něhož se čarodějka neobejde, je umění neukázat na tváři, co si opravdu myslíte, a zvláště nedovolit svému obličejí, aby, děj se co děj, ztuhl jak prkno. Toničce se podařilo říci, aniž jí zakolísal hlas a aniž se jí na tváři objevil jediný náznak rozpaků: „To je velice zajímavá otázka, Bětuško. Můžu se zeptat, proč tě to zajímá?“

Teď, když otázka, abychom tak řekli, vyšla na veřejnost, vypadala dívenka mnohem šťastněji.

„Víte, slečno, já se zeptala svojí babičky, jestli bych mohla být čarodějkou, až budu starší, a ona mi řekla, že bych to radši neměla chtít, protože čarodějky nemají žádné vášnivé partie, slečno.“

Tváří v tvář dvěma pohledům podobným pohledům dvou mladých sov se Toničce myšlenky rozeběhly dvojnásobnou rychlostí. Jsou to obě děvčata z venkovských hospodářství, pomyslela si, takže určitě viděla, jak měla kočka kořata a fena štěňata. Holčičky byly u toho, když přicházela na svět jehňata, a pravděpodobně viděly, jak se telí kráva, což je obvykle tak hlučná záležitost, že ji nemůžete minout. Vědí dost přesně, na co se mě ptají.

V tom okamžiku se k hovoru přidala pípavým hlasem Nanyňka. „Totiž, jestli to tak je, slečno, tak bysme vás prosily, abyste nám tu kytku vrátila, když jste si ji prohlídla, páč by to asi bylo plejtvání, tedy bez urážky,“ řekla a rychle o krok ustoupila.

Toničku překvapilo, když zaslechla svůj vlastní smích. Bylo to už dlouho, co se naposled zasmála. Začaly se k ní obracet hlavy v okolí, protože lidé chtěli vědět, co to bylo za vtip. Podařilo se jí chytit obě dívky dřív, než se daly na útěk, a otočila je k sobě.

„To jste provedly moc dobře, vy dvě,“ řekla. „Jsem ráda, když aspoň tu a tam narazím na někoho, kdo dokáže logicky uvažovat. Když se chcete někoho na něco zeptat, nikdy neváhejte. A odpověď na vaši otázku zní, že čarodějky jsou, když přijde na vášnivé party, úplně stejné jako každý jiný, ale občas mají tolik práce, že nemají čas na ně myslet.“

Když dívky zjistily, že jejich práce a snaha nebyly zbytečné, očividně se jim ulevilo, a když jí Bětka položila další otázku, byla Tonička připravená. „Takže vy máte nějakého amanta?“

„No, teď právě ne,“ odpověděla Tonička a dávala si pozor, aby její výraz nic neprozradil. Pozvedla malou kytičku. „Ale kdo ví, jestli jste to provedly správně, tak už brzo budu nějakého mít, a v tom případě byste byly lepší čarodějky než já, o tom není pochyb.“ Obě děvčátka se při téhle nezastřené lichotce rozzářila a přestala se vyptávat.

„Poslyšte,“ pokračovala Tonička, „každou minutkou už začne koulení sýrů. Vsadím se, že byste o to nechtěly přijít.“

„Ne, slečno,“ odpověděly jednohlasně. Dřív, než obě plné úlevy a vlastní důležitosti Toničku opustily, poklepala ji Bětuška po ruce a s jistotou a zkušeností někoho, kdo už je na světě – podle Toniččina spolehlivého společenského kalendáře – celých osm let, jí

řekla: „S galány to může být někdy fakt hodně složitě, slečno.“

„Děkuju ti,“ přikývla s vážným výrazem Tonička. „Budu na to každopádně pamatovat.“

Když přišlo na zábavu, kterou jarmark nabízel, jako třeba soutěž o nejlepší obličej zarámovaný koňským chomoutem, souboj polštáři na namydlené kládě nebo lov žab v korytě s vodou vlastními ústy, Tonička se jí mohla účastnit, ale taky nemusela, a byla raději, když nemusela. Na druhé straně se vždycky ráda podívala na koulení sýrů, přesněji řečeno na koulení sýrů po úbočí kopce a ne na koulení přes obra, protože pak už tak nějak sýry nikdo nechtěl jíst.

Byly to tvrdé sýry, někdy speciálně vyrobené jen pro koulecí okruh, a vítězný sýrař, jehož sýr se dokoulel do údolí v celku, vyhrál opasek se stříbrnou sponou a všeobecný obdiv.

Tonička byla zkušená sýračka, ale do soutěže se nikdy nepřihlásila. Čarodějky se podobných soutěží nesměly účastnit, protože když vyhrály – a ona věděla, že by rozhodně dokázala udělat jeden nebo dva sýry, které by *mohly* vyhrát – každý by řekl, že to „nejni fér, páč jsou to čarodějky“. No, rozhodně by si to každý *myslel*, i když *řekl* by to jen málokdo. A kdyby nevyhrály, řekli by lidé: „Cák je to za čarodějku, dyž nedokáže udělat lepší sejr, než jsou sejry nás, vobyčejnejch lidůch?“

V davu nastal mírný pohyb, jak se lidé začali pomalu přesunovat ke startu koulení sýrů, i když největší zástup byl pořád ještě kolem stánku, kde se lovily žáby. Přece jen to byl velmi legrační a spolehlivý zdroj zábavy, zvláště pro ty, kteří sami nelovili.

K všeobecné lítosti se letos jarmarku neúčastnil muž, který si pouštěl do kalhot lasičky. Jeho poslední osobní rekord byl devět lasiček najednou, a tak se lidé dohadovali, jestli náhodou neztratil svůj grif. Nebo něco jiného. Jenže dříve či později se na startovní linii přesunou všichni. Byla to tradice.

Svah byl opravdu velmi příkrý a mezi poháněči sýrů vždycky vládla bouřlivá rivalita, která často vedla ke strkání, kopancům, podrážení nohou, škrábacům a občas dokonce k nějaké té zlomené ruce nebo noze. Všechno probíhalo jako obvykle až do okamžiku, kdy si Tonička všimla – a jak se zdálo, jako jediná – nebezpečně vyhlížejícího sýra, který se koulel sám od sebe. Pod nánosem prachu byl černý a někdo k němu připevnil kus špinavého, modrobílého hadru.

„To ne,“ vydechla. „To je Horác. A kde je ten, potíže nikdy nejsou daleko.“ Otočila se a začala pozorně hledat stopy po něčem, co tady být nemělo. „A teď mě dobře poslouvejte,“ řekla polohlasem. „Vím, že někde tady nablízku je alespoň jeden z vás. To není nic pro vás, to je jen pro lidi. Rozumíte?“

Jenže už bylo pozdě. Pán zábavy, ve svém velkém měkkém klobouku s krajkovou ozdobou kolem okraje, pískl na píšťalku, a koulení sýrů začalo, jeho slovy ovšem *bylo odstartováno*, což byl podle něj mnohem vznešenější výraz než obyčejné *začalo*. A muž v klobouku s krajkovou ozdobou nikdy nepoužíval obyčejná srozumitelná slova tam, kde mohlo být použito úžasné slovo cizí.

Tonička skoro neměla odvahu se podívat. Běžci ani tak neběželi, jako se za svými sýry váleli a klouzali. Dobře ale slyšela výkřiky, které zazněly, nejen

když se černý sýr dostal bleskově do vedení, ale po každé, když se obrátil a pustil se nahoru do svahu, aby vrazil do některého z obyčejných nevinných sýrů. Slyšela slabé škrundavé zvuky, které přicházely z jeho nitra, když znovu bleskově vyrazil skoro až na vrcholek svahu.

Sýroví poháněči na něj křičeli, marně se jej pokoušeli zachytit nebo zasáhnout svými tyčemi, ale pirátský sýrec se smykem otočil a dosáhl dna údolí ještě před zakrvácenou směsicí mužů a sýrů, kteří dole vytvořili hromadu. Pak se pomalu vykoulal zpátky nahoru, kde zůstal s rezervovanou upejpavostí sedět a jemně se při tom chvěl.

Na úpatí svahu se začínali prát sýroví jockeyové, kteří měli ještě dost sil někoho praštit, a protože se většina přítomných soustředila na tuhle novou zábavu, chopila se Tonička příležitosti, chytila Horáce a strčila si ho do kabely. Konec konců, byl její. Abychom to upřesnili, vyrobila ho, i když při výrobě se jí do směsi muselo přimíchat něco zvláštního, protože Horác byl jediný sýr, který požíral myši, a když jste ho nepřibili k podložce, i ostatní sýry. Nebylo proto divu, že tak dobře vycházel s Nac mac Fígly,* kteří

* Pozn. aut.: *Pokud je mezi vámi někdo, kdo ještě neví, kdo jsou to Nac mac Fíglové, tak: 1. Buďte rádi, protože evidentně žijete poklidný život, a 2. Buďte připraveni dát se na překotný ústup, pokud uslyšíte, jak vám někdo ve výši kotníků vykřikl „kristusmaríja!“ nebo „u psí nohy!“ Přesněji řečeno, technicky jsou to členové Malého národa. Teoreticky patří mezi víly, ale rozhodně není vhodné jim to připomínat, ne, pokud si chcete užít svou budoucnost se všemi zuby.*

jej jmenovali čestným členem svého klanu. Byl to ten typ syra, o němž by většina z nich řekla, že je to jejich druh.

Tonička, která doufala, že si toho nikdo nevšimne, si pokradmu přiložila tašku k ústům a řekla: „Tohle je nějaké chování? Není ti hanba? Nestydíš se?“ Taška se mírně pohnula, ale Tonička dobře věděla, že slova „hanba“ ani „stydět se“ Horác nemá ve svém slovníku, právě tak jako ani žádná jiná slova. Spustila tašku, popošla kousek stranou od zástupu a řekla: „Já vím, že jsi tady, Robe Kterýtene!“

A byl tam. Seděl jí na rameni. Cítila ho. Bez ohledu na skutečnost, že Nac mac Fíglové měli velmi málo společného s vodou a koupáním, pokud náhodou nez mokli, byli vždycky cítit jako mírně nahnílé, opilé brambory. „Kelda mi prála, bych zaskočil zvočit, jak se ti vede,“ sdělil jí fíglí náčelník. „Šaks za ňou na Křídě nebyla pobejt celý dva týždne,“ pokračoval, „a já bych říkl, že sa bójí, estli sa ti cosi nepřihodilo, dyž máš takovéj roboty a totok.“

Tonička zasténala, ale jen v duchu. Pak řekla: „To je od ní moc hezké. Víš, ono je opravdu pořád co dělat, a kelda to určitě ví. Nezáleží na tom, co všechno udělám, pořád ještě toho zbývá udělat mnohem víc. Potřeby lidí jsou nekonečné. Ale nemusí si dělat starosti. Vede se mi docela dobře. A prosím tě, příště s sebou neberte Horáce mezi lidi – víte dobře, jak ho to vždycky rozruší!“

„No, tož ja, ale hentam na tej fangli sa praví, že je to pro lidové tu z tých hor, a my sme víc než enem lidové, my sme lidové tradice, né? Tož, děvucho, s tradicama nic nenarobíš! Joj, a toto! Chtěl sem sa síš-

nout na teho habouna bez gatí. Je to faň velkej malej chlap, to zas všecka česť stranou!“ Rob se odmlčel a pak dodal tichým hlasem: „Takžto jí možu réct, žes tuto v dobrým rozpoložení zvenčí aj v nútri, ajta?“ V jeho otázce zaznívala jistá nervozita, jako kdyby chtěl říci víc, ale při tom věděl, že by jí to nebylo vhod.

„Robe Kterýtene, byla bych ti moc vděčná, kdybys udělal právě tohle,“ odpověděla Tonička, „protože jestli to dokážu posoudit, teď právě musím jít ošetřit a obvázat spoustu lidí.“

Rob Kterýten najednou vypadal jako člověk, kterého vyslali s velmi nevděčným posláním, a rychle ze sebe vysypal slova, která mu jeho žena přikázala, aby Toničke řekl: „Kelda ti vzkazuje, že prej je v moři mnohem víc ryb, slečinko!“

Tonička na okamžik zůstala stát naprosto nehybně. Pak, aniž se na Roba podívala, řekla tiše: „Poděkuj keldě za to, že mě informovala o možnostech rybolovu. Jestli ti to ale nevadí, Robe, musím jít. A keldě *opravdu* poděkuj.“

Většina přihlížejících už touhle dobou dorazila na úpatí svahu, aby si zblízka prohlédli, zachránili nebo, s optimismem lidem vlastním, poskytlí amatérskou pomoc sténajícím poháněčům sýrů. Pro přihlížející to byla samozřejmě jen další zábava. Jak často se vám naskytne příležitost vidět pěknou hromadu potlučených mužských promíchaných se sýry a – kdo ví? – třeba se objeví nějaká opravdu zajímavá zranění.

Tonička, vděčná, že má co dělat, se samozřejmě davem prodírat nemusela. Díky špičatému černému klobouku se před ní dav rozestupoval rychleji, než by

to dokázal svatý muž s mělkým mořem. Odehnala spokojený zástup kousek stranou a ty pomalejší stačilo jednou nebo dvakrát postrčit. Jak se ukázalo, nebyl letos počet raněných kupodivu nijak vysoký – jedna zlomená ruka, jedno zlomené zápěstí, jedna zlomená noha a velký počet šrámů, drobných řezných ran a odřenin. To kvůli tomu, že se sýroví jockeyové během závodu dolů spíš klouzali, než běželi, a tráva nemusí být vždycky vaše kamarádka. Několik mladých mužů mělo kvůli srážkám na svahu jakési bolestivé následky, ale velmi rezolutně prohlašovali, že jejich potíže nestojí za řeč, rozhodně ne za řeč s mladou dámou, ale stejně, díky za optání, to by nám ještě chybělo. Poradila jim, aby si na postižená místa doma přikládali studené obklady, bez ohledu na to, která místa to jsou, a dívala se, jak v mírném předklonu neohrabaně a pomalu odcházejí.

No, vedla si docela dobře, ne? Použila své schopnosti před zástupem čumilů, a podle toho, co vyslechla od staříků a babek, jí to šlo od ruky. Možná se jí jen zdálo, že když jakýsi stařík s dlouhým bílým plnovousem poznamenal: „No, děvče, který umí takhle rovnat kosti, si jistě snadno najde manžela,“ několik kolemstojících se pobaveně usmálo. Ale teď už bylo po všem, a když už nebyl důvod tady pobývat, dala se většina přihlížejících do dlouhého a namáhavého výstupu do svahu. Pak se ale objevil kočár a hned potom, což bylo mnohem horší, zastavil.

Na dvířkách měl erb rodiny Almanachů-Ročenků. Z kočáru vystoupil mladý muž. Byl hezký, ale na druhé straně svým způsobem tak prkenný, že by se na něm dala žehlit prostěradla. Roland. Udělal první

krok, a už mu velmi nepříjemný hlas z kočáru sdělil, že měl počkat, až mu lokaj spustí schůdky a otevře dvířka, a taky že si má pospíšet, protože na to nemají celý den.

Mladík se spěšně vydal k zástupu venkovanů, a nastalo všeobecné upravování, oprašování a narovnávání, protože tak či onak, tady přicházel syn barona, kterému patřila většina Křídý a skoro všechny jejich domy, a i když to byl starý dobrý brach, projevit trochu té slušnosti ke členům jeho rodiny nikdy nebylo od věci...

„Copak se to tady stalo? Jsou všichni v pořádku?“ řekl.

Život na Křídě byl všeobecně příjemný a vztah mezi pánem a jeho poddanými byl založen na vzájemné úctě, ale mezi venkovany vládlo dědičné přesvědčení, že není vhodné hovořit příliš dlouho s mocnými lidmi, pro případ, že by se některé z použitých slov ukázalo jako nevhodné. Obecně se totiž vědělo, že na hradě je pořád ještě dobře vybavená mučírna, i když už ji nikdo snad sto let nepoužil... ale stejně, je lepší hrát to na jistotu, raději ustoupit dozadu a nechat mluvení na čarodějce. Ta, kdyby se dostala do nějakých nepříjemností, může odletět.

„Jen jedna z těch nehod, které se stávají pravidelně, obávám se,“ odpověděla Tonička a dobře si při tom uvědomovala, že je v celém zástupu jedinou ženou, která neudělala tradiční pukrlátko. „Pár zlomených kostí, které se zahojí, a pár odřených obličejů. Už je to všechno vyřízeno, děkuji.“

„To vidím, je to báječné! To jste provedla skvěle, mladá dámo!“

Na okamžik si Tonička myslela, že ji raní mrtvi-
ce... *mladá dáma* od... od něj! Takhle to byla – i když
zase ne tak docela – vlastně urážka. Ale jak se zdálo,
nikdo jiný si toho nevšiml. Každý z přítomných vě-
děl, že takovým způsobem noblesové mluví, když se
pokoušejí být přátelští a bodří. Snaží se s nimi mlu-
vit stejně, jak s nimi hovořil jeho otec, pomyslela si,
jenže jeho otec to dělal instinktivně a byl v tom do-
brý. Nemůžete mluvit k lidem, jako kdyby byli na
veřejné schůzi. Odpověděla: „Mnohokrát vám děku-
ji, pane.“

No, zatím to nebylo tak zlé, až na to, že se dveře
kočáru otevřely a objevila se jedna křehká, elegantní
nožka. Patřila dívce jménem Angelika nebo Kalen-
dária, nebo nějaké jiné, co vyšla ze skleníku. Tonička
ovšem věděla velmi přesně, že je to Kalendária, ale
mírně zlomyslné myšlenky, které si při tom Tonička
v soukromí své hlavy dopřála, by jí odpustil každý,
kdo ty dvě trochu znal. Kalendária! To je ale jmé-
no! Něco mezi usazeninou a koncem árie. A vůbec,
kdo byla Kalendária, aby bránila Rolandovi zúčast-
nit se ovčáckého jarmarku? On tam *měl* být! Sta-
rý pán, jeho otec, by tam určitě byl, kdyby jen tro-
chu mohl! A podívejme! Drobné bílé botky. Jak
dlouho by vydržely někomu, kdo by v nich měl pra-
covat? U toho sama sebe zarazila – *trocha* zlomysl-
nosti stačila.

Kalendária se podívala na Toničku a okolní zá-
stup, jako by se jich skoro bála, a řekla: „Nemohli by-
chom jet raději dál, prosím? Maminka už je celá roz-
čilená.“

A tak kočár odjel a flašinetář odešel a sluníčko se

ukrylo za obzor, ale ve vlahých stínech letní noci tu a tam přece jen zůstali nějakí lidé. A Tonička odletěla domů a letěla vysoko, ve výšce, kde jí do obličeje mohly nahlédnout jen sovy a netopýři.

KAPITOLA 2

Drsná hudba

Nespala ani hodinu, když začala noční můra.

Z událostí celého pozdního večera si pamatovala nejvíc, jak tloukla hlavou pana Vespodhuje o stěny a zábradlí v jeho domku, když ho násilím vytáhla z postele a vlekla za límec špinavé noční košile dolů po schodech. Byl to těžký muž a z poloviny tvrdě spal. Jeho druhá polovina byla namol opilý.

Táhla ho jako pytel a přitom bylo důležité nedat mu ani vteřinku času, aby začal myslet. Byl třikrát těžší než ona, ale ona věděla své o pákách a těžišti. Nemohli jste být čarodějkou, když jste neuměli pohnout někým těžším než vy. To byste nikdy nedokázali vyměnit prostěradla postiženým a nemocným. Nakonec pomalu sklouzl po několika posledních schodech do malé kuchyňky a začal zvracet na podlahu.

Byla docela ráda, že k tomu došlo. Ležet v páchnoucích zvraccích bylo to nejmenší, co si ten člověk

zasloužil, ale ona musela co nejrychleji převzít veš-
tění, dřív než se pan Vespodhuj stačí vzpamatovat.

Vystrašená paní Vespodhujová, taková myš-šediv-
ka, utekla zadem přes humna do vesnické hospody
hned potom, co ji začal bít, a Toniččin otec poslal
nějakého kluka, aby vzbudil Toničku. Pan Bolavý byl
člověk s nezanedbatelnou předvídavostí a musel vě-
dět, že pivní veselost, po dni stráveném na ovčáckém
jarmarku, může být zkázou pro každého. Jenže jak
Tonička mířila na svém koštěti k domku Vespodhu-
jových, zaslechla, jak zase začala hrát drsná hudba.*

Udeřila Vespodhujе přes tvář. „Copak to neslyší-
te?“ zeptala se a mávla rukou k temnému oknu. „Ne-
slyšíte? To hraje drsná hudba a hrají ji pro vás, pane
Vespodhujі. A mají hole! A mají kameny! Mají všech-
no, co kde mohli sebrat, a když nic, tak mají pěsti,

* Pozn. překl.: *Temná nebo drsná hudba byl výraz, kte-
rým se od konce 17. století pojmenovával nesnesitelný
hluk, jenž obvykle provázal rituál venkovské spravedl-
nosti, potažmo lidového soudu. Jedinci, kteří se provi-
nili proti jistým společenským normám a zvyklostem,
se na základě rituálu stávali cílem společného nepřá-
telství nebo krutého výsměchu všech ostatních. Nebyl to
jen anglický zvyk, ve Francii podobný proces nazývali
šarivari, v Itálii scampanate a v Německu podle té které
oblasti haberfeld-treiben, thierjargen nebo katzenmu-
sik. K obřadu patřilo i symbolické vyjádření nepřátel-
ství a oběť často skončila obalená peřím na kládě nebo
na oslu a za zvuků všeho, co dělalo hluk, byla vyprovo-
zena z města. Ostatně nemusíme chodit daleko, i u nás
se říká „Ten mu zahrál!“ nebo „Někdo by mu měl po-
řádně zahrát!“*

a dítě vaší dcery zemřelo, pane Vespodhují. Ztloukl jste svou dceru tak krutě, pane Vespodhují, že to děťátko zemřelo, a vaši ženu musí utěšovat nějaké sousedky a každý ví, že to máte na svědomí. *Všichni* to vědí!“

Podívala se mu do očí protkaných krvavými žilkami. Ruce se mu automaticky sevřely v pěst, protože patřil k těm, kteří vždycky mysleli spíš rukama. Tonička věděla, že už brzo se je pokusí použít, protože je mnohem jednodušší udeřit než přemýšlet. Pan Vespodhuj se životem doslova protloukl.

Drsná hudba se blížila pomalu, protože je těžké chodit za temné noci přes pole, když jste nametený jak koblížek, a to bez ohledu na to, jak spravedlivý se právě cítíte. Musela jen doufat, že nepůjdou nejdřív do stodoly, protože to by ho hned tam na místě pověsili. Kdyby měl *štěstí*, tak by ho jen pověsili. Když nahlédla do stodoly a zjistila, že došlo k vraždě, věděla, že pokud nezasáhne, dojde k ní znovu. Použila na tu dívku zaklínadlo, aby ji zbavila bolesti, a tu bolest pak umístila někam za své vlastní rameno. Bolest je samozřejmě neviditelná, ale před jejím duševním zrakem hořela ohnivou oranží.

„Byl to kluk,“ zamumlal muž a pramínek zvratků mu stékal po prsou. „Přišla sem a nafoukla se a házela hlavou, jako když nechce poslouchat ani mě, ani svou mámu. A to je jí akorát třináct! Je to skandál!“

„Vildovi je taky jenom třináct,“ odpověděla Tonička a pokoušela se nezvyšovat hlas. Bylo to opravdu těžké, zuřivost se drala na povrch a hrozilo nebezpečí, že každou vteřinou vybuchne. „To se mi tady pokoušíte vykládat, že byla příliš mladá na trochu ro-

mantické lásky, ale dost mladá na to, abyste ji ztloukl tak strašně, že krvácela z míst, odkud by nikdo krvácet neměl?“

Nedokázala říct, jestli už je při smyslech, protože jich měl i v těch nejlepších časech tak málo, že bylo těžké poznat, jestli má vůbec nějaké.

„Nebylo správné, co dělali,“ řekl. „Konec konců, mužský má mít ve vlastním domě respekt a kázeň, nemám pravdu?“

Tonička si uměla představit popuzené a zapálené řeči, které se začaly ozývat v hospodě, když se pomalu připravovala předehra k drsné hudbě. Ve vesnicích na Křídě bylo jen málo zbraní, ale bylo tam dost takových nástrojů, jako jsou srpy, kosy, nože na přiřezávání došků a velká, opravdu velká kladiva. Nebyly to zbraně – dokud jste s nimi někoho neudeřili. A každý znal prchlivost starého Vespodhuj a kolikrát jeho žena vyprávěla sousedkám, že ten monokl má od toho, jak potmě narazila do dveří.

No ano, samozřejmě že si dovedla představit rozhovor v hospodě a taky to, jak se k němu připojilo pivo a lidé si začali vybavovat, na kterém místě v kůlně, dřevníku nebo stodole mají pověšeny všechny ty věci, které nejsou zbraněmi. Každý muž byl králem ve svém malém zámku. Každý to věděl – tedy alespoň každý muž – a tak se všichni starali o své, když se něco dělo v zámku někoho jiného, dokud ten zámek nezačal ošklivě zapáchat. Pak s tím bylo třeba něco dělat, protože jinak by mohly padnout všechny zámky. Pan Vespodhuj patřil k takovým malým ošklivým sousedským tajemstvím, ale teď už to tajemství nebylo.

„Jsem vaše jediná naděje, pane Vespodhuj,“ řekla. „Utečte. Seberte, co můžete, a utečte. Hned teď. Utečte někam, kde o vás nikdy neslyšeli, a pak pro jistotu utíkejte ještě o kus dál, protože já je nedokážu zastavit, rozumíte mi? Mně osobně je úplně jedno, co se vám stane, ale nerada bych se dívala, jak se dobří lidé mění ve špatné, protože spáchají vraždu. Takže vám radím, abyste to vzal rovnou přes pole, a já zapomenu, kterým směrem jste se vydal.“

„Nemůžete mě vyhnat z mého vlastního domu,“ zamumlal v opileckém vzdoru.

„O svůj dům jste přišel, stejně jako o svou ženu a dceru... a svého vnuka, pane Vespodhuj. Dnes v noci tady nenajdete jediného přítele. Já vám nabízím jen váš život.“

„Za to může ten chlast, ten to má na svědomí!“ vybuchl Vespodhuj. „Udělal jsem to v opilosti, slečno!“

„Ale tu skleničku jste vypil vy a pak ještě jednu a další,“ odpověděla mu. „Pil jste na jarmarku celý den a vrátil jste se domů jen proto, že si to pití už chtělo lehnout.“ Tonička v srdci necítila nic než chlad.

„Je mi to líto.“

„To nestačí, pane Vespodhuj, to zdaleka nestačí. Odejděte a staňte se lepším mužem, a kdybyste se pak vrátil jako jiný člověk, možná by lidé našli ve svých srdcích dost milosti, aby vám řekli pár slov, nebo vám alespoň kývli na pozdrav.“

Dívala se mu do očí. Znala ho už pár let. Viděla, že v něm něco vře. Styděl se, cítil zmatek a podráždění a v takové situaci většina Vespodhujů bije kolem sebe.

„Prosím, nedělejte to, pane Vespodhuj,“ řekla.

„Dokážete si představit, co všechno by se mohlo stát, kdybyste uhodil čarodějku?“

V duchu si pomyslela: S těmi pěstmi byste mě nejspíš první ranou zabil, a proto vás musím udržovat ve strachu.

„To vy jste na mě poslala drsnou muziku, že jo?“

Povzdechla si. „Drsnou hudbu nikdo neovládá, pane Vespodhuj, to přece víte sám. Začne se ozývat, když už mají lidé něčeho dost. Nikdo neví, kde začíná. Lidé se rozhlížejí, jeden zachytí pohled toho druhého, nenápadně na sebe kývnou, a to vidí další lidé. *Jiní* lidé zachytí *jejich* pohled a tak, nesmírně pomalu, začíná drsná hudba. Někdo si vezme lžici a začne s ní klepat o talíř, pak někdo jiný začne bušit korbelem do stolu, přidají se boty, které začnou dupat na podlahu, a dupou hlasitěji a hlasitěji. Je to rozzlobený zvuk, takový, který vydávají lidé, když už mají něčeho dost. Chcete se té hudbě postavit?“

„Vy jste nějaká chytrá, co?“ zavrčel Vespodhuj. „S tím vaším pometlem a černou magií a chtěla byste komandovat *vobyčejný* lidi!“

Musela ho skoro obdivovat. Neměl na světě jediného přítele, brodil se ve vlastní špatnosti a – Tonička začichala, ano, z dolního okraje noční košile mu odkapávala moč –, a přesto byl natolik hloupý, že mluvil tímhle způsobem. „Ne chytrá, pane Vespodhuj, jen chytřejší než vy. A to není moc těžké.“

„Jo? Jenže chytrost vás vobyčejně dostane do maléru. Taková žába jako vy a strká nos do věcí jinejch lidůch... Co budete dělat, až ta muzika přijde zahrát *vám*, he?“

„Běžte, pane Vespodhuj. Zmizte odsud. Je to vaše

poslední šance,“ řekla. A byla to nejspíš pravda, protože už začala rozeznávat jednotlivé hlasy.

„Dobrá, a dovolilo by její veličenstvo vobyčejnému člověku, aby si aspoň vobul křusky?“ ušklíbl se jízlivě. Natáhl se pro ně na místo vedle postele, ale pana Vespodhuje jste mohli přečíst tak snadno jako velmi slabou knížečku, takovou, co má na všech stranách otisky upatlaných prstů a místo záložky kůži od špeku.

Vstal a rozháněl se pěstmi.

Ustoupila o krok dozadu, zachytila jeho zápěstí a vypustila bolest. Cítila, jak jí protéká paží, která ji začala brnět, pokračovala do sevřené dlaně a prstů a pak do Vespodhuje. Všechna bolest, kterou zažila jeho dcera, do něj udeřila v jediné vteřině. Odhodilo ho to přes celou kuchyň a muselo to v něm spálit všechno kromě základního zvířecího strachu. Vyrazil k rozviklaným zadním dveřím jako splašený býk, proběhl jimi, aniž se zdržoval jejich otvíráním, a zmizel ve tmě.

Zadívala se ke stodole, kde svítila lucerna. Podle Bábi Zlopočasné jste necítili bolest, kterou jste nesli, ale byla to lež. Potřebná lež. Cítili jste tu bolest, a protože nebyla *doopravdy* vaše, dokázali jste ji snášet, ale po jejím odchodu jste se cítili slabí a vyvedení z míry.

Když dorazil útočící, hlučící zastup, seděla Tonička tiše u spící dívky ve stodole. Zvuk se pohyboval všude kolem domu, ale dovnitř nepronikl, to bylo jedno z nepsaných pravidel. Bylo těžké uvěřit, že chaotická drsná hudba má pravidla, ale bylo tomu tak. Mohla znít třeba tři dny nebo utichnout hned první

noc, ale když byla slyšet, nikdo se neodvážil vyjít z domu a nikdo by se neodvážil ani domů vracet, pokud to ovšem nebylo proto, aby poprosil o odpuštění, porozumění, nebo proto, aby si rychle sbalil svých pár švestek a zmizel. Drsnou hudbu nikdo neorganizoval. Přišla tak nějak na mysl všem najednou. Hrála, když lidé z vesnice uznali, že muž zbil svou ženu příliš tvrdě nebo psa příliš zuřivě, nebo když manželé, ať už žena nebo muž, zapomněli, že si vzali někoho jiného. Byly tady ovšem ještě další, temnější zločiny proti hudbě, ale o těch se veřejně nemluvalo. Někdy lidé dokázali hudbu zastavit, když si věci vysvětlili, našli společnou řeč a napravili své cesty, velmi často si ale sbalili věci, a dříve, než nastala třetí noc, zmizeli.

Vespodhuj si nedal napovědět, Vespodhuj se chtěl prát. Začala by rvačka a někdo by udělal něco hloupého, tedy něco ještě hloupějšího než předtím Vespodhuj. Pak by to zjistil baron a lidé by mohli přijít o obživu, což by znamenalo, že by museli opustit Křídu a přestěhovat se někam hrozně daleko, možná i celých třicet kilometrů, aby našli nová zaměstnání a začali nový život mezi cizinci.

Toniččin otec měl dokonalé instinkty. Opatrně a pět minut po tom, co drsná hudba utichla, otevřel pomalu dvířka ve vratech stodoly. Věděla, že ho to přivádí do rozpaků, protože byl vážený muž, ale v téhle chvíli byla jeho dcera mnohem důležitější než on. Čarodějka od nikoho rozkazy nepřijímá a věděla, že ho k tomu donutili ostatní.

Usmála se na něj, a on si sedl vedle ní do sena, zatímco drsná hudba nenašla nic, co by mohla zbit,

kamenovat nebo oběsit. Pan Bolavý v žádném případě neplýtvat slovy. Rozhlédl se kolem a pohled mu padl na malý uzlíček, spěšně zabalený do sena a pytloviny, který Tonička odložila na místo, kde ho dívka neuvidí. „Takže je pravda, že se čekala?“

„Ano, tati.“

Jak se zdálo, Toniččin otec se chvíli díval do prázdna. „Bude lepší, když ho nenajdou,“ řekl po chvíli.

„Ano,“ přikývla.

„Někteří sousedi mluvili o tom, že ho pověsí. Byli bychom je, samozřejmě, zastavili, ale byla by to ošklivá pranice, protože část lidí byla pro a část proti. Rozlezlo se to vesnicí jako jed.“

„Já vím.“

Chvilku seděli mlčky. Pak se otec podíval na spící dívku. „Jakpak jsi jí pomohla?“ zeptal se.

„Udělal jsem všechno, co jsem mohla,“ odpověděla Tonička.

„A udělala jsi pro ni tu věcíčku s tím odebráním bolesti, hm? Odnesla jsi ji?“

Povzdechla si. „Ano, ale to není všechno, co bych měla odnést. Potřebuju rýč, tati. Pohrbím to malé ubožátko v lesích, někde, kde ho nikdo nenajde.“

Zadíval se stranou. „Přál bych si, abys tyhle věci dělat nemusela, Toničko. Ještě ti nebylo šestnáct a já tě vidím pobíhat kolem a pečovat o lidi a obvazovat je, ošetřovat a dělat bůhvíco všechno. Neměla by sis toho tolik nakládat.“

„Hm, já vím,“ přikývla Tonička.

„Proč?“ zeptal se naléhavě.

„Protože ostatní lidé to nedělají nebo nechtějí dělat nebo nemohou, proto.“

„Ale to přece není *tvaje* věc, že ne?“

„Já jsem si z toho udělala svoji věc. Jsem čarodějka. Tak to my děláme. Když to není ničí věc, je to *moje* věc,“ odpověděla Tonička bez zaváhání.

„No jo, ale my jsme si mysleli, že budeš jen tak svištět sem a tam na koštěti a takové legrace, a ne že budeš stříhat starým ženským nehty na nohou.“

„Víš, oni lidé nechápou, co je opravdu třeba,“ potřásla Tonička hlavou, „protože prostě nemyslí... Vezmi si starou paní Punčochářovou, která na celém světě nemá nikoho, jen svou kočku a pěknou dávku artritidy. Lidi jí často donesou něco k jídlu, to je pravda, ale nikdo si nevšiml, že už si sama nedokáže ostříhat nehty na nohou a ty že jí přerostly a propletly se tak, že si už skoro rok nemůže vyzout boty! Místní lidé jsou fajn, když jde o jídlo a sem tam nějakou tu kytičku pro potěšení, ale když se věci zkomplikují a zašmodrchají, tak se k tomu neznají. Takových věcí si všímají čarodějky. No, je tady nějaké to svištění na koštěti, to je pravda, ale většinou jenom proto, abychom se rychleji dostaly tam, kde se něco pokazilo.“

Její otec nejistě potřásl hlavou. „A tobě se to líbí?“

„Ano.“

„Ale *proč?*“

Zatímco ji otec upřeně pozoroval, Tonička se nad tím musela chvílku zamyslet. „No, víš, tati, vzpomínáš, jak babička Bolavá vždycky říkala: ‚Nakrmte ty, kdož jsou hladoví, oblečte ty, kdož jsou nazí, a promluvte za ty, kdož jsou němí?‘ Víš, a já si myslím, že by se tam našlo i místo pro: ‚Zvedni těm, kteří se nedokážou ohnout, podej těm, kteří se nedokážou

natáhnout, a poklid' těm, kteří už nemají dost sil', nemyslíš? A protože občas zažiješ tak krásný den, že ti zaplatí všechny ty špatné dny, a v takové chvíli na okamžik zaslechneš, jak se svět otáčí," odpověděla Tonička. „Jinak ti to vysvětlit neumím.“

Otec se na ni díval pohledem plným užaslé pýchy. „A ty si myslíš, že to za to opravdu stojí, co?“

„Ano, tati.“

„Pak jsem na tebe pyšný, *džigit*, to děláš opravdu chlapskou práci.“

Použil přezdívku, kterou znali jen členové rodiny, a tak ho hezky políbila a nesnažila se mu vysvětlit, že je více než nepravděpodobné, že by vůbec nějaký chlap dělal tu práci co ona, natož aby ji zvládl.

„Co teď uděláš s Vespodhujovými?“ zeptala se.

„Říkali jsme si s mámou, že bychom paní Vespodhujovou i s dcerou mohli na nějakou chvíli vzít k nám a...“ Pan Bolavý se odmlčel a vrhl na Toničku podivný pohled, jako kdyby z ní měl strach. „Víš, děvče, ono to není nikdy tak docela jednoduché. Svat Vespodhuj byl jako mladý docela slušný mládenec. Nebylo to nejchytřejší štěně ve vrhu, příznávám, ale svým způsobem vážně docela slušný. To jeho otec, to byl šílenec. V té době byly věci mnohem drsnější a pro ránu se nechodilo daleko, a když dítě neposlechlo, muselo čekat pohlavek, ale Svátův táta měl takový široký kožený opasek se dvěma přezkami a stačilo, když se mu nelíbilo, jak se na něj Svat podíval, a už se s ním oháněl. To nepřeháním. Vždycky říkal, že dá tomu klukovi lekci.“

„No, zdá se, že se mu to vážně podařilo,“ zabručela Tonička, ale otec pozvedl ruku.

„No, a pak tady byla Mařenka,“ pokračoval. „Nedá se říci, že Svat a Maruška byli pro sebe jako stvoření, protože ve skutečnosti nebyli ani jeden ani druhý stvoření pro nikoho, ale myslím, že spolu byli docela šťastní. V tom čase byl Svat honákem, putoval se stády a hnal je s ostatními daleko, často až do velkých měst. Nebylo to zaměstnání, k němuž by člověk potřeboval moc chytrosti nebo vzdělání, a je možné, že některé z těch ovcí byly chytřejší než on, ale byla to práce, kterou bylo třeba udělat, a dostával za ni plat a na tom nebylo nic špatného. Potíž byla, že někdy nechával Mařenku celé týdny samotnou a...“ Toniččin otec se v rozpacích odmlčel.

„Vím, co se mi chystáš říct,“ řekla Tonička, aby mu pomohla, ale on si jejích slov nevšímal.

„Víš, a zase... ona nebyla zlá holka,“ pokračoval. „Ona asi nikdy tak docela nepochopila, o co vlastně jde, a nebyl nikdo, kdo by jí to vysvětlil, a kolem pořád chodili různí cizinci a pocestní. Někteří z nich byli vážně moc pěkní chlapi.“

Toniče ho bylo líto, jak tam seděl celý v rozpacích a celý se kroutil, protože teď měl své malé holčičce vyprávět věci, které by jeho malá holčička neměla vědět.

Tak se k němu znovu naklonila a políbila ho na tvář. „Já vím, tati, já *opravdu* vím. Jantara není jeho dcera, že?“

„Hm, nic takového jsem neřekl, že ne? Mohla by být,“ dodal neohrabaně.

A v tom to nejspíš všechno vězelo, pomyslela si Tonička. Možná, že kdyby měl Svat Vespodhuj jistotu, ať už takovou či takovou, mnohem lépe by se

vyrovnal s tím hrozným „možná“. Možná. Ale člověk nikdy neví.

Jenže žádnou jistotu neměl a bývaly dny, kdy si myslel, že ví, a jiné dny, kdy si myslel jen to nejhorší. A v muži, jako byl Vespodhuj, kterému je myšlení cizí, se tyhle temné myšlenky převalovaly tak dlouho, až se zapletly a pomotaly mu mozek. A když přestane mozek myslet, nahrazuje ho většinou pěst.

Otec ji pozoroval velmi obezřetně. „Ty o podobných věcech víš?“

„Říkáme tomu obcházení domů. Dělají to všechny čarodějky. Prosím tě, táto, zkus mě pochopit. Viděla jsem děsivé věci a některé z nich byly ještě horší o to, že byly... hm, vlastně docela normální. Všechna ta malá tajemství za zavřenými dveřmi, tati. Hezké věci, ale taky ošklivé, o kterých nemám v úmyslu ti povídat. Je to součást toho, být čarodějkou! Naučíš se věci vycítit.“

„Víš, život není pro žádného z nás procházka růžovým sadem...“ začal otec. „Pamatuju si, jak jednou...“

„Víš, kousek od Dílů žila jedna stará paní,“ přerušila ho Tonička. „A ta zemřela ve své posteli. Na tom není nic špatného, prostě už jí došel život. Jenže tam ležela dva měsíce, než se někdo začal zajímat, co s ní je. Ti lidé kolem Dílů jsou trochu divní. Nejhorší ale bylo, že se její kočky nemohly dostat ven a začaly se živit starou paní. Víš, ona byla za živa do koček blázen a asi by proti tomu nic neměla, ale jedna z nich v její posteli vrhla kořata. Tedy v její smrtelné posteli. Bylo potom hrozně těžké najít těm koťátkům domov a museli jsme hledat dost daleko, na místech,

kde lidé ten příběh neslyšeli. A byla to překrásná koťátka s modrýma očima.“

„Ehm,“ začal otec opatrně. „Když říkáš v její ‚smrtné posteli‘, tak myslíš...“

„Ano, když tam stará paní pořád ještě ležela,“ přikývla Tonička. „Ano, musím se zabývat i mrtvými lidmi. Poprvé většinou trochu zvracíš, ale pak si uvědomíš, že smrt je jednoduše... součástí života. Dost ti pomůže, když si to představíš jako seznam věcí, které musíš udělat, a děláš je hezky jednu po druhé. Taky si někdy trochu popláčeš, ale to už patří k věci.“

„Copak ti nikdo nepomůže?“

„Ale ano, několik ženských mi pomohlo, když jsem u nich zaklepala, ale jinak stará paní nikoho nezajímala. Někdy se to tahle prostě stane. Lidé se někam vytratí.“ Odmlčela se. „Tati, že pořád ještě nepoužíváme tu starou kamennou stodolu? Nemohl bys přesvědčit pár mládenců, aby mi ji pořádně vyčistili?“

„Samozřejmě,“ přikývl otec. „A nebude ti vadit, když se tě zeptám proč?“

Tonička slyšela v jeho hlase uctivost – teď mluvil s čarodějkou. „Dostala jsem takový nápad,“ odpověděla mu. „Myslím, že bych tu stodolu mohla skvěle využít. Zatím je to sice jen taková myšlenka, ale pořádný úklid jí rozhodně neuškodí.“

„No, pořád ještě se cítím opravdu pyšný, když tě tu a tam vidím letět na koštěti sem nebo tam,“ usmál se otec. „To je magie, že?“

Každý chce, aby magie existovala, pomyslela si Tonička, a co jim můžeš říct? Ne, magie neexistuje? Nebo: Ano, existuje, ale je to něco úplně jiného, než si představujete? Každý chce věřit, že dokážeme změ-